

УДК 331.5+[004.738.5:33]

МЕРЕЖЕВА ЕКОНОМІКА ТА РИНОК ПРАЦІ – НОВІ МОЖЛИВОСТІ ЗАЙНЯТОСТІ

Аграмакова Наталія Володимирівна, к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна
Гончарова Світлана Юрївна, к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — в роботі досліджено особливості розвитку сучасного ринку праці під дією інформаційно-комунікаційних технологій та мережевої економіки. Розглянуто фактори, які впливають на необхідність трансформації сучасного ринку праці та компетенції сучасного фахівця мережевої економіки. Це сприяє перевтіленню ринку праці та відкриває нові можливості зайнятості.

Ключові слова — мережева економіка, ринок праці, гнучкі форми зайнятості.

Сучасні процеси трансформації суспільства та світова економіка відчувають все більший вплив інформаційно-комунікаційних технологій. Все частіше зустрічаються поняття «інформаційне суспільство» та «мережеве суспільство». А до сучасної економіки використовують поняття «інформаційна», «нова», «мережева», «цифрова». Це відкриває нові можливості для позитивних змін та оновлення ринку праці, його перебудови, виходу з глибокої кризи.

Питання ринку праці та його регулювання досліджуються такими науковцями та практиками як: Д. П. Богиня, А. С. Горобець, М. І. Долішний, Д. Р. Калініченко, С. П. Коваль, А. М. Колот, Е. М. Лібанова, В. О. Рубежанська, Г. В. Назарова, А. В. Терно та ін. Ринок праці працівників ІТ-сфери досліджували О. А. Грیشнова, Т. М. Камінська, Л. В. Нечипорук, О. Русул В. А. Шевчук. О. І. Кравчук дослідила «мережеву економіку як домінанту розвитку економічних і соціально-трудових відносин. Але питання впливу мережевої економіки на сучасний ринок праці поки потребують ґрунтовного подальшого дослідження.

Мета роботи – дослідження впливу мережевої економіки на ринок праці та на нові можливості зайнятості.

В даний час можна сформулювати наступні особливості функціонування українського ринку праці:

1) маючи значний людський капітал, широку мережу освітніх установ, в тому числі вищої та наукових закладів, економічне та соціально-трудове становище, як і попередні роки, має вкрай низький стан;

2) відносне збільшення платоспроможного попиту населення (підвищення розміру мінімальної заробітної плати) призвело до порушення цінової рівноваги, внаслідок чого за останні місяці знову спостерігається збільшення темпів інфляції;

3) незважаючи на проголошення економічної політики, яка спрямована на підтримку самозайнятості населення та малого підприємництва, реальних кроків щодо її впровадження здійснюється дуже мало, крім того, навпаки, з'явилися нові види податків, зростають розміри вже існуючих, стає більш жорсткою податкова політика в цілому;

4) наявність працевлаштованості в Україні не є гарантією гідного рівня життя;

5) диференціація у розмірах заробітної плати працівників призвела до того, що зайняті на об'єктах соціальної інфраструктури одержують набагато нижче, ніж у інших галузях [1].

Нову особливість ринку відмічає С. Кулицький «відносно новою рисою розвитку українського ринку праці протягом останнього десятиріччя є доволі значна активізація молоді у пошуках роботи. Це свідчить про певну трансформацію психології українців на ринку праці, їх більш реалістичне ставлення до роботи та націленість на кар'єрне зростання» [4]. Крім того, на думку автора, важливим мотиватором у пошуках роботи студентів є відсутність можливості у батьків фінансово підтримувати дітей. А спрямованість сучасного «суспільства спо-

живання» спонукає шукати баланс між навчанням та працею. Але це вдається одиницям. У більшості студентів спостерігаються проблеми з навчанням, перевтомлення, емоційне вигорання та інші проблеми. Однак організаційних умов для поєднання навчання та роботи створено вкрай мало, наприклад, вільне відвідування занять.

Другою новою рисою сучасного ринку праці України стає збільшення відсотку матерів (економічно-активних жінок), які знаходяться з дитиною після її народження тривалий час. Це пов'язано з двома причинами. Перша, значне погіршення здоров'я сучасного покоління дітей. Внаслідок чого мати вимушена знаходитися вдома, оскільки часте оформлення лікарняного листа неможливо та робить її нецікавою для роботодавця. Така ситуація призводить до зменшення частки працюючих жінок і поширення бідності серед сімей з дітьми. Друга, посилення значення всебічного розвитку дитини. І якщо тато має можливість забезпечувати сім'ю, то мати відмовляється від розвитку своєї професійної кар'єри задля інтересів родини. Однак мрії про професійний саморозвиток, у більшості, залишаються і це призводить до зростання незадоволеністю життям, втрати свого «я». І в даній ситуації також треба шукати шляхи до рівноваги між сім'єю та професійною кар'єрою.

У зв'язку з цим актуальними стають нестандартні форми зайнятості, які дозволять гармонійно поєднувати та розставляти пріоритети між часом праці та іншими сферами життя. Вони мають ще наступну низку понять «гнучкі форми робочого часу», «дистанційна робота», «фріланс (фрілансова діяльність)».

Гнучкі форми зайнятості надають можливість вибору між наступними складовими: тривалість робочого часу; тривалість вільного часу; рівень інтенсивності праці; розмір оплати праці; стабільність соціально-трудова відносин між найманим фахівцем та роботодавцем; організація робочого місця; організація праці; рівень соціального захисту; статус зайнятості; кількість замовників (роботодавців); цікавість праці.

А переваги та недоліки нестандартних форм зайнятості будуть залежати від вибору «полуса» кожної складової та суб'єктивної потреби. Для одного працівника, наприклад, головним критерієм стане коротка тривалість робочого часу в день (1-2 години и невеликий розмір плати), для іншого неважливим стане тривалість робочого часу, головне високій рівень оплати праці тощо.

«Проте вони можуть використовуватись лише на підприємствах (підрозділах) з відповідним організаційно-технологічним процесом виробництва і станом виробничих відносин» як зазначалося ще не так давно. Однак зараз розвиток постіндустріальної економіки та інформаційного суспільства відкривають нові можливості за рахунок входження соціальних мереж як в життя кожного окремої особи, так і в бізнес. Вони формують новий «мережевий» сегмент ринку праці.

Фахівці даного сегменту мають свої особливості оскільки базис мережевої економіки формується з наступних складових:

- 1) інформація;
- 2) знання;
- 3) креативна праця результатом якої стає нова інформація та нові знання.

Фахівці сайту «Велика ідея» сформулювали фактори, які впливають на необхідність трансформації сучасного ринку праці та компетенції сучасного фахівця мережевої економіки (рис. 1) [4].

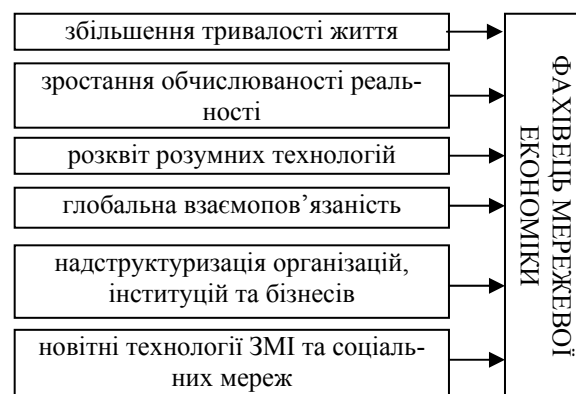

Рис. 1. Фактори, які впливають на необхідність трансформації сучасного ринку праці та компетенції сучасного фахівця мережевої економіки

Виходячи з зазначених складових можна «намалювати» портрет фахівця мережевого сегменту ринку праці – фахівець високого рівня розумової праці, який має володіти такими здібностями як: швидкість та якість до миттєвої обробки великих обсягів інформації; креативність мислення. Це головні конкурентні переваги лідерів мережевої економіки. Саме для них мережева економіка відкриває нові можливості для розвитку та гідної праці.

У роботі О. І. Кравчук відзначено, що «генезис мережевої економіки, що ґрунтується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, дозволяє розвивати нові форми взаємодії господарюючих суб'єктів і нові форми організації суспільного виробництва, що може і здатне забезпечити зростання продуктивності суспільної праці і, отже, досягнення стратегічних цілей суспільного виробництва – зростання життєвого рівня населення і довгостроково-сталий розвиток суспільства на базі безпечної діяльності всіх інституційних форм його організації» [3].

Отже, можна відзначити, що на сучасний ринок праці суттєво впливають інформаційно-комунікаційні технології та мережева економіка. Компетенції сучасного фахівця формуються під дією нових вимог (великі обсяги інформації, цінність знання, креативність праці). Це сприяє перевтіленню ринку праці та відкриває нові можливості зайнятості.

Список використаної літератури

1. Аграмакова Н.В. Моніторинг соціально-економічних проблем та виявлення особливостей України в контексті сталого розвитку // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю наукової діяльності факультету економіки та менеджменту СумДУ (м. Суми, 3-5 квітня 2012 року) : у 8 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – Т. 2. – С.16-18

2. Кравчук О. І. Мережева економіка – домінанта розвитку економічних і соціально-трудових відносин [Електронний ресурс] / О. І. Кравчук // Соціально-трудова відносина: теорія та практика. – 2016. – № 2. – С. 108-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttpp_2016_2_19

3. Кулицький С. Проблеми розвитку ринку праці в Україні. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. СІАЗ НЮБ ФПУ. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/>

4. 11 навичок, які потрібно опанувати до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/>
<https://biggggidea.com/practices/11-navichok-yaki-potribno-opanuvati-do-2020-roku/>

Автори

Аграмакова Наталія Володимирівна, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (nataagramakova@gmail.com)

Гончарова Світлана Юрївна, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (svetvokne2012@ukr.net)

Тези доповіді надійшли 24 січня 2019 року.

Опубліковано в авторській редакції.